

Notat

Til:	Akademikersamarbeidet/Jan Thomas Kobberrød, Norsk Tjenestemannslag (NTL)/Håkon Kvissel Ohren, Parat / Tone Haugli Sørensen, Norsk Sykepleierforbund, Akademikerforbundet, Bibliotekarforbundet, Nito, Tekna, Utdanningsforbundet Oslo, Forskerforbundet / Berit Bratholm, Ane Marte Rasmussen/Enhet for analyse, strategi og virksomhetsstyring, USN Handelshøyskolen, Fakultet for helse- og sosialvitenskap, Fakultet for humaniora, idretts- og utdanningsvitenskap, Fakultet for teknologi, naturvitenskap og maritime fag, Avdeling for utdanning og studiekvalitet, Avdeling for forskning, innovasjon og bibliotek, Personal- og organisasjonsavdelingen, SPO/Ashlee Jean Mikkelsen/Institutt for natur, helse og miljø
Kopi til:	Ingvild Marheim Larsen/Avdeling for utdanning og studiekvalitet, Heidi Ormstad/Avdeling for forskning, innovasjon og bibliotek, Thomas Slagsvold/Avdeling for forskning, innovasjon og bibliotek, Per Eirik Lund/Administrative fellestjenester
Fra:	Karianne Glenna Kragset/ Avdeling for forskning, innovasjon og bibliotek

Høring - Endringer i forskrift om graden philosophiae doctor (ph.d.) ved USN

Avdeling for forskning, innovasjon og bibliotek (AFI) sender med dette forslag til endringer i gjeldende forskrift om graden philosophiae doctor ved Universitetet i Sørøst-Norge – heretter omtalt som ph.d.-forskriften – på høring.

Bakgrunn for revisjonen

- Rapport - Gjennomgang av USNs doktorgradsutdanning fra mars 2020 (dok. 19/04284-39): Her ble det anbefalt en full revisjon for å sikre at forskriften er i samsvar med nasjonalt og lokalt regelverk, at det gjøres strukturelle endringer i forskriften og at det rettes opp i feil.
- Stortinget har vedtatt ny universitets- og høyskolelov, lov 8. mars 2024 nr. 9 om universiteter og høyskoler (universitets- og høyskoleloven). Loven ble sanksjonert i statsråd 8. mars og det er fastsatt at den nye loven vil tre i kraft 1. august 2024. Loven vil da erstatte dagens universitets- og høyskolelov. Forskrifter som er vedtatt med hjemmel i gjeldende universitets- og høyskolelov, må vedtas på nytt med hjemmel i den nye loven og det må sikres samsvar mellom forskrift og innhold i ny hjemmelslov.

Fokus for revisjonen har særlig vært å sikre samsvar med ny universitets- og høyskolelov og øvrig lovverk, å rette opp i feil samt vurdering av strukturelle endringer i forskriften.

Prosess hittil

AFI har i samarbeid med Avdeling for utdanning og studiekvalitet (AUS) hatt to felles forberedende innspillsrunder i forkant av høringen, med formål om å sende ut ph.d.-forskriften og forskrift om studier og eksamen ved USN på høring samtidig. Dette lot seg ikke gjøre fordi utredningen av foreslåtte endringer i

ph.d.-forskriften har vist seg mer omfattende enn forventet, samtidig som det var behov for at endringer i forskrift om studier og eksamen kunne iverksettes til studiestart 2024. Høringene gjennomføres derfor hver for seg.

Høsten 2023 ble det gjennomført flere innledende innspillsrunder som forberedelse til revisjon av ph.d.-forskriften. Juristene innhentet innspill og erfaringer fra ph.d.-koordinatorene ved USN, vitenskapelig ansatte ved visedekanene, stipendiatforeningen, programutvalgslederne og tjenestemannsorganisasjonene. I desember 2023 ble noen av de foreslåtte endringene også diskutert i Forskningsutvalget.

Våren 2024 har en arbeidsgruppe i AFI bestående av to jurister samt to administrativt ansatte brukt tid på en grundig gjennomgang og vurdering av mottatte innspill. På bakgrunn av innspillene samt erfaringer etter forrige forskriftsendring i 2018, foreslås nå noen justeringer i ph.d.-forskriften ved USN. Høringsnotatet inneholder tre deler;

- I del 1 redegjøres det for noen større og overordnede / prinsipielle spørsmål som er innmeldt og hvordan disse er vurdert av arbeidsgruppa. Det gjelder programutvalgenes myndighet, spørsmål om regulering av driftsmidler/finansiering og spørsmål om ny ordning for opptak og ansettelse av stipendiater.
- I del 2 gjennomgås konkrete endringer i forskriften og begrunnelse for at de aktuelle endringene er foreslått.
- I del 3 gis det en kort oppsummering av endringer i universitets- og høyskoleloven som anses relevante for ph.d.-området.

Vi bemerker at det er mottatt mange innspill som gjelder merknadene (veiledningen) til nåværende ph.d.-forskrift. Det vil prioriteres å oppdatere merknadene til forskriften med nødvendige presiseringer i etterkant av revisjonen. Merknadene sendes ikke ut på høring, men vedtas som retningslinjer til hjelp og veiledning for forståelse av forskriftens bestemmelser.

Vedlagt dette høringsnotat er

- Forslag til revidert forskrift om graden philosophiae doctor ved Universitetet i Sørøst-Norge
- Kopi av brev fra Kunnskapsdepartementet datert 11. mars 2024 som er sendt ut til universiteter og høyskoler, med avklaringer og forventninger i tilknytning ny Universitets- og høyskolelov som trer i kraft 1. august 2024.

Foreslåtte endringer i forskriften er synlige i utkastet som sporbare endringer. Vi ber om at høringsinstansene vurderer videre intern prosess for hensiktsmessig forankring og involvering, og at høringsdokumentene blir kommunisert til relevante enheter og personer. Vi ber om et samlet hørings svar fra fakultetene/avdelingene.

Tema det særlig er interessant med innspill til er:

- Programutvalgenes myndighet
- Opptak og ansettelse av stipendiater

Høringsfristen er torsdag 1. august kl 12.00.

DEL I – Overordnede spørsmål

Programutvalgenes myndighet

Det er mottatt et forslag fra Handelshøyskolen som går ut på å åpne for flytting av avgjørelsesmyndighet i en rekke saksområder bort fra programutvalgene og over til fakultetet. Helt konkret er følgende endringer foreslått:

Saksområde	Forslag
Vedtak om opptak til phd	Vedtaksmyndighet legges til fakultetet selv
Godkjenning av opplæringsdelen	Vedtaksmyndighet legges til fakultetet selv
Godkjenning av endelig prosjektbeskrivelse	Vedtaksmyndighet legges til fakultetet selv
Betingelser ved forlenget avtaleperiode	Vedtaksmyndighet legges til fakultetet selv
Tvungen avslutning som følge av forsinkelse eller manglende framdrift	Fakultetsstyret (som i dag)
Oppnevning av veiledere	Vedtaksmyndighet legges til fakultetet selv
Endringer i veiledergruppen	Vedtaksmyndighet legges til fakultetet selv
Godskrivning av emner og kurs	Vedtaksmyndighet legges til fakultetet selv
Oppnevning av evalueringsgruppe til midtveisevaluering	Vedtaksmyndighet legges til fakultetet selv
Dispensasjon fra phd-forskriftens § 3-10 2. og 3. ledd	Vedtaksmyndighet legges til fakultetet selv
Behandling av søknad om å få avhandlingen bedømt	Vedtaksmyndighet legges til fakultetet selv
Oppnevning av bedømmelseskomite	Vedtaksmyndighet legges til fakultetet selv
Omarbeiding av innlevert avhandling	Vedtaksmyndighet legges til fakultetet selv
Oppnevning av ny bedømmelseskomite ved ny innlevering	Vedtaksmyndighet legges til fakultetet selv
Vedtak om ph.d-avhandlingen skal godkjennes for disputas	Vedtaksmyndighet legges til fakultetet selv
Prøveforelesning og disputas – godkjenning av annet språk en avhandlingsspråket	Vedtaksmyndighet legges til fakultetet selv
Godkjenning av prøveforelesning og disputas	Vedtaksmyndighet legges til fakultetet selv
Klage over avslag på søknad om opptak, vedtak om tap av studierett, klage over avslag på søknad om godkjenning av elementer i opplæringsdelen	Vedtaksmyndighet legges til fakultetet selv

Bakgrunnen for forslaget er erfaringer knyttet til sprik både i saksbehandling og selve utvalgsbehandlingene i ph.d.-utvalgene i USN og internt på fakultet. Det er vist til at svært mange saker er lagt til programutvalgene for avgjørelse, og at den begrensede tiden satt av til møter gir for lite tid til de viktige og prinsipielle faglige og vitenskapelige sidene av utvalgets mandat; nemlig at programmet holder høy faglig kvalitet, har god gjennomstrømming, og forvaltes og utvikles i tråd med institusjonens faglige profil. Det er bedt om at det gjøres en grundig vurdering av merverdien av at programutvalget har eller skal beholde nåværende myndighet. Samtidig presiseres det at intensjonen ikke må skape eller innebære merarbeid for fakultetene, og det vises til at sekretariatet til alle ph.d.-utvalgene er lagt til Fellestjenester v/seksjon for forskning og forskerutdanning. Det er videre en forutsetning at sekretariat og all saksbehandling knyttet til disse sakene ligger i Fellestjenester v/seksjon for forskning og forskerutdanning som i dag.

Innspillet har vært forelagt **Forskningsutvalget** i desember 2023 for drøfting. Utvalgets innstilling til dette punktet var følgende (jf. dok. 23/12618-3):

Forskningsutvalget er i utgangspunktet positive til forslaget fra Handelshøyskolen, og er enige i at å flytte vedtaksmyndighet fra programvalg til fakultet/dekan i konkrete tilfeller vil kunne bidra til større grad av fleksibilitet i hvilke typer oppgaver programutvalget skal bruke tid på. Forskningsutvalget ønsker imidlertid

en grundig gjennomgang av hvilke, eventuelle oppgaver som skal «tas ut av» programutvalgenes oppgaveportefølje. De reelle faglige vurderinger må legges til programutvalget, mens mer administrative oppgaver og beslutninger knyttet til slike kan legges til ph.d.-programansvarlig. Per i dag utføres de fleste administrative oppgaver i programutvalgene av ph.d.-koordinator i samarbeid med programansvarlig. Forskningsutvalget anerkjenner behovet for at denne arbeidsdelingen fortsetter, uavhengig av hvem som har beslutningsmyndighet. Forskningsutvalget ser fordelen med at saksmengde til programutvalgene reduseres noe for å prioritere mer tid til fagstrategiske diskusjoner.

I etterkant av møtet med Forskningsutvalget mottok arbeidsgruppa for revisjon av ph.d.-forskriften en rekke nye innspill fra ph.d.-koordinatorgruppen angående endringsforslaget. Dokument med samtlige innspill følger vedlagt og bør leses i sin helhet. Noen hovedpunkter var:

- Styret ved USN vedtok 15.09.2022 (revidert av rektor 09.11.2023) et eget mandat for programutvalgene ved USN. Innspillet fra Handelshøyskolen vil medføre omfattende endringer i alle arbeidsbeskrivelser og rutiner, skjemaer og informasjon i ph.d.-håndbok, samt endre rollen til ph.d.-koordinator og utvalgsleder betydelig.
- Forslaget vil øke ph.d.-koordinatorenes arbeidsbelastning. Det må gjøres mer arbeid knyttet til samarbeid med fakultetsstyret/dekan og mer arbeid i forbindelse med fagstrategiske saker til programutvalgene i samarbeid med programutvalgsleder. Hvor skal disse ressursene hentes fra?
- Risiko for tap av nærhet til ph.d.-programmene.
- Risiko for mindre smidig og fleksibelt arbeid, og at flere feil oppstår, med flere saksbehandlere og utvalgssekretærer involvert.
- Uklart hvilke saker som ikke krever en reell faglig vurdering og hva som er rent administrative beslutninger som kan fattes av f.eks. fakultetsstyret. Det støttes at klagesaker kan legges til fakultetet selv, da disse sakene anses å være administrative.
- Dersom de faglige beslutningene fjernes, hva vil da rollen til programutvalgsleder og programutvalget være?

Arbeidsgruppa for revisjon av ph.d.-forskriften ser at det er en rekke hensyn som trekker i ulike retninger i spørsmålet om å flytte myndighet over fra programutvalgene til fakultet. Per i dag er beslutningsmyndigheten «låst» til programutvalgene i en rekke tilfeller. Det betyr at myndigheten ikke kan delegeres videre - såkalt delegasjonssperre. Bestemmelser om delegasjonssperre sett i sammenheng med ny nylig vedtatt mandat for programutvalgene er ikke utprøvd ennå. Det er tidligere nedlagt et omfattende arbeid med revisjon av mandat til programutvalgene, og reviderte mandater er vedtatt av rektor med virkning fra 09.11.2023. Arbeidsgruppa mener at disse bør praktiseres en tid før det eventuelt legges opp til nye endringer. Videre peker gruppa på at programutvalgene fortsatt må ha sin nøkkelfunksjon og sitt nødvendige handlingsrom til å drifte programmene på en god måte. Myndigheten som er lagt til programutvalgene henger sammen med nødvendig kompetanse utvalgene innehar, og programutvalgene skal ha en stor grad av selvstendighet. Fakultetene er av ulik størrelse og endringer vil derfor også kunne treffe svært ulikt internt. Det er per dags dato ikke et entydig svar på om og i tilfelle hvordan en endring i programutvalgenes avgjørelsesmyndighet kan og bør gjennomføres.

Arbeidsgruppa mener det her må iverksettes en større prosess hvor rette instanser er involvert og vurderer hvilke konsekvenser en eventuell endring får. Spørsmålet er av overordnet og prinsipiell art, og det påvirker potensielt USN sin ressursbruk og arbeidsoppgaver/arbeidssituasjon for mange involverte. Derfor er det ikke foreslått endring i forskriften i denne omgangen. **Dersom høringen viser bred støtte til ønsket om å flytte beslutningsmyndighet, ser vi det som hensiktsmessig å igangsette en større prosess for å utrede dette.** Eventuelle endringer i rutiner og regelverk ved USN kan foretas etter ferdigstilt utredning.

Opptak og ansettelse av stipendiater

Det er mottatt innspill om at USN sin ordning for opptak og ansettelse av stipendiater bør gjennomgås. Per i dag er ordningen i USN at ansettelse og opptak skjer hver for seg, på ulike tidspunkt, etter ulikt regelverk og av ulike organer. Det er fremsatt ønske om at det vurderes om opptak og ansettelse kan slås sammen til én felles handling for stipendiatene, for eksempel ved at de automatisk tas opp i programmet ved ansettelse. I denne sammenhengen er det særlig pekt på ordningen NMBU praktiserer, hvor en søknad om tilsetning som stipendiat samtidig regnes som en søknad om opptak til aktuelt ph.d.-program.

Arbeidsgruppa har diskutert tematikken i flere omganger og ser at det kan være hensiktsmessig med en løsning som gir bedre integrering av de to prosessene og minsker tidsrommet mellom opptak og ansettelse. Det er samtidig viktig med en grundig utredning av hvilke praktiske konsekvenser den foreslåtte endringen vil få før dette inntas i ph.d.-forskriften.

Da det særlig er vist til NMBU sin ordning som et eksempel for etterfølgelse, mener gruppa at det er sentralt med en dialog mellom USN og NMBU i forbindelse med utredningen. Gjennom våren er det opprettet slik kontakt, og NMBU stiller seg positiv til å dele av sine erfaringer og interne rutiner. Nærmere informasjon vil ettersendes etter at institusjonen har foretatt nødvendige undersøkelser og avklaringer internt. Det er fra USN sin side særlig etterspurt informasjon om interne rutiner for praktiske løsninger rundt samordning av opptak og ansettelse, hvordan ansvaret er fordelt og hvordan de ulike instansene samarbeider internt, hvilke gode/dårlige erfaringer institusjonen har gjort seg med ordningen, hvorvidt dette er en løsning de vil anbefale og eventuelle forutsetninger for å få dette til å fungere godt.

Inngående eller dyptgripende forskriftsendringer krever et eget utredningsarbeid hvor rette instanser er involvert. Det har ikke vært prioritert å utføre et såpass omfattende utredningsarbeid som dette spørsmålet krever i denne omgangen. Derfor er det ikke foreslått endring i forskriften nå, men utredningen foreslås videreført for nærmere vurdering og oppfølging. Eventuelle endringer i rutiner og regelverk ved USN kan foretas etter at sentrale spørsmål knyttet til konsekvenser av en eventuell endring er grundig nok utredet.

Driftsmidler/finansiering

Det er mottatt innspill fra ph.d.-koordinatorgruppen om at det ønskes en presisering rundt driftsmidler, og bruk/hensikt med disse. Dette fordi temaet stadig er til diskusjon hos dem, uten at de opplever å ha noe konkret å jobbe ut ifra.

Det er videre mottatt en henvendelse fra **Forskerforbundet** som kan sorteres innholdsmessig i to hovedpunkter:

1. Det etterspørres en kartlegging av gjeldende praksis på tvers av USNs ph.d.-program, og at ledelsen vurderer på hvilken måte stipendiatens opplæringsdel økonomisk blir ivaretatt. I dette ligger et behov for å kartlegge hvordan opplæringsdelen praktisk/faktisk finansieres i dag. Det fremmes et ønske om at kurs skal finansieres av USN uten at det går av kandidatens driftsmidler.
2. Det bes om at det tilføyes en presisering om opplæringsdelen, finansiering og tilbud i USNs forskrift om ph.d.

Arbeidsgruppa viser til arbeidet som er gjort med utarbeiding av særskilte retningslinjer for bruk av driftsmidler i ph.d.-program ved USN (dok. 19/01511-109). Arbeidet er gjort på bakgrunn av at informasjonen vi har i dag vedrørende bruk av driftsmidler for stipendiater oppleves uklar. Utkast til felles retningslinjer vil snart sendes ut på høring. Arbeidsgruppa anser at punkt 1 ivaretas gjennom det grundige arbeidet som gjøres i utviklingen av disse retningslinjene.

De mottatte ønskene om forskriftsendring er vurdert er på bakgrunn av hvordan en forskrift skal og bør utformes. Forskrifter gir generelle regler som gjelder en ubestemt krets av personer, og de er bestemmende for privatpersoners rettigheter og plikter. De er rettslig bindende (jf. forvaltningsloven § 40). Det betyr at reglene må følges, og det er bare i tilfeller hvor forskriften selv eller loven den knytter seg til åpner for det at en forskrift kan fravikes. Se forvaltningsloven kapittel 7 (VII) for nærmere regler rundt dette. Generelle regler gir altså rom for skjønn og praktiske løsninger i konkrete tilfeller. Motsetningsvis setter detaljregulering strenge begrensninger for hvilke løsninger som kan brukes, og det er risiko for å lage noen juridisk bindende «sperrer» som man ikke egentlig hadde til hensikt. Eventuelle feil/mangler vil det også være tidkrevende å

få ryddet opp i, på grunn av strenge formelle krav til prosess for endring av en forskrift. På bakgrunn av dette mener vi at forskriften bør holdes nokså generell og at tematikken knyttet til driftsmidler/finansiering egner seg best for interne retningslinjer. Det kan eventuelt inntas henvisninger til interne retningslinjer i oppdaterte merknader til Ph.d.-forskriften, for på den måten å sikre oversiktlig og helhetlig informasjon.

Spørsmålet har vært forelagt **Forskningsutvalget** i desember 2023, som avga innstilling til støtte for arbeidsgruppa sine vurderinger (jf. dok. 23/12618-3);

Forskningsutvalget er enige i at det ikke er naturlig å inkludere et eget punkt om finansiering av stipendiatenes opplæringsdel, i ph.d.-forskriften. Forskningsutvalget er imidlertid enige i at retningslinjer for bruk av driftsmidler i USNs doktorgradsprogrammer (under utarbeidelse, se sak 24/23 i Forskningsutvalget), kan inkluderes/vises til i veileder til ph.d.-forskriften.

DEL II – Endringer i forskriften

Kapittel 1. Innledende bestemmelser

Ingen foreslåtte endringer.

Kapittel 2. Opptak

§ 2-1:

- Første ledd: Det er inntatt en presisering av at «annen likeverdig utdanning» må være «innen aktuelt fagområde». Hensikten er å tydeliggjøre kravene som stilles.
- Tredje ledd:
Der det tidligere het «innen tre måneder etter oppstart» er ordlyden foreslått endret til «innen tre måneder etter tilsetning i stipendiatstilling». Dette for å sikre samsvar mellom forskriftens bestemmelser og gjeldende praksis ved USN. Vi merker oss at Universitets- og høyskolerådet i sine anbefalinger viser til «oppstart av det prosjektet som skal lede frem til graden», og ikke tilsetningsdatoen. På bakgrunn av faglige innspill i arbeidsgruppa for revisjon av forskriften, er det imidlertid lagt avgjørende vekt på fast og varig praksis ved USN på dette punktet.
Der det tidligere het at søkeren «kan» avvises dersom det på søknadstidspunktet gjenstår mindre enn ett års fulltidsarbeid med forskningsprosjektet, er ordlyden foreslått endret til at søkeren «skal» avvises. I Universitets- og høyskolerådets Felles veiledende retningslinjer for vitenskapelig og kunstnerisk ph.d. (2018) er denne formuleringen brukt. Det anses hensiktsmessig på dette punktet at vår regulering er i tråd med hva Universitets- og høyskolerådet anbefaler.

§ 2-2:

- Andre ledd: Der det tidligere het «søknaden skal inneholde» er ordlyden foreslått endret til «Søknaden skal som hovedregel inneholde». Dette gi en sikkerhetsventil som samsvarer med UHR sine anbefalinger. I tillegg er endringen nødvendig for samsvar med vår egen forskrift, hvor det er åpnet for å gi betinget opptak (jf. § 2-4 femte ledd). Merk at den nye formuleringen fremdeles angir en klar hovedregel om at søknaden skal inneholde den nevnte dokumentasjonen/informasjonen. Det er vanskelig å behandle en søknad uten dette, derfor må det kun helt unntaksvis åpnes for å fravike listen. I oppdaterte merknader til forskriften vil vi understreke dette.
- Andre ledd bokstav h: det er foreslått lagt inn en ekstra leddsetning om at det skal fremlegges en vurdering fra hovedveileder av prosjektets gjennomførbarhet. Det er mottatt innspill om at en slik anbefaling vil være spesielt nyttig ved søker med eksterne midler.

§ 2-4:

- Andre ledd: Betegnelsen «kandidat» er foreslått endret til «ph.d.-kandidat» og «stipendiater» er foreslått endret til «ph.d.-stipendiater». Dette for å sikre en ensartet begrepsbruk i forskriften.
- Fjerde ledd: Det er foreslått inntatt en ny klausul som lyder: «Eksemplene i bokstav a-c er ikke uttømmende. Opptak kan også nektes ut ifra en helhetlig faglig vurdering, med vekt på prosjektets gjennomførbarhet.». Bakgrunnen for dette er mottatt innspill om at nåværende bestemmelse feiltolkes ved at den leses som uttømmende. Det er behov for en sikkerhetsventil hvor en helhetlig faglig vurdering vektlegges.

§ 2-8:

- Andre ledd: Betegnelsen «kandidat» er foreslått endret til «ph.d.-kandidat». Dette for å sikre en ensartet begrepsbruk i forskriften.

§ 2-9:

- Første ledd: ordlyden er foreslått endret fra at programutvalget kan «vedta tvungen avslutning» ved forsinkelse eller manglende fremdrift, til at programutvalget kan «anbefale tvungen avslutning». Samtidig er det foreslått inntatt i samme bestemmelse at vedtaket fattes av fakultetsstyret. Dette av hensyn til sakens alvor og behovet for nøytralitet. Programutvalget sitter tett på fagmiljøene de vurderer. Etter ny formulering legges det opp til at programutvalget fremmer en anbefaling til fakultetsstyret, og at det er fakultetsstyret som så vurderer saken og eventuelt vedtar avslutning.

- Første ledd bokstav b: Lovhenvisningen er korrigert fordi § 10-1 ikke finnes i forskriften. Rapportering er regulert i § 3-7.
- Andre ledd: Det er foreslått inntatt en henvisning til aktuell bestemmelse i universitet- og høyskoleloven, for å tydeliggjøre sammenhengen i regelverket.

§ 2-10:

Det er kun adgang til å vedta tvungen avslutning av doktorgradsutdanninger ved vitenskapelig uredelighet eller dersom en kandidat i vesentlig grad ikke oppfyller sine forpliktelser etter doktorgradsavtalen. Dette er tydeliggjort i ny universitet- og høyskolelov, og det er presisert at det samme er gjeldende etter nåværende lov. Tilsvarende presiseringer inntas derfor i USN sin ph.d.- forskrift.

- Overskriften lød opprinnelig «Tvungen avslutning ved fusk på eksamen eller prøver». Denne er foreslått endret til «Annullering ved fusk på eksamen eller prøver» fordi opprinnelig overskrift var misvisende. Ny formulering sikrer samsvar mellom overskriften og bestemmelsens innhold.
- Første ledd:
Første punktum: oppdatert referanse til ny universitet- og høyskolelov.
Andre punktum: setning om tvungen avslutning er tatt ut av hensyn forklart over; det er misvisende å omtale fusk som et selvstendig grunnlag for tvungen avslutning av doktorgradsutdanning. Tvungen avslutning på grunn av vitenskapelig uredelighet som bestemmelsen viser til, er allerede beskrevet i § 2-11. Med dette har setningen ingen selvstendig betydning, og tas ut av forskriften.
- Andre ledd: oppdatert referanse til ny universitet- og høyskolelov.

§ 2-11:

- Det er inntatt en presisering i både overskrift og bestemmelsens innhold at det er tale om tvungen avslutning ved «vitenskapelig» uredelighet, fordi det er dette som er det faktiske grunnlaget jf. ny universitet- og høyskolelov § 13-2.
- Første ledd: oppdatert referanse til ny universitet- og høyskolelov. Betegnelsen «kandidat» er foreslått endret til «ph.d.-kandidat». Dette for å sikre en ensartet begrepsbruk i forskriften.

§ 2-12:

Betegnelsen «kandidat» er foreslått endret til «ph.d.-kandidat». Dette for å sikre en ensartet begrepsbruk i forskriften.

Kapittel 3. Gjennomføring

§ 3-2:

- Første ledd: Følgende setning er foreslått inntatt: «Dersom hovedveileder ikke er ansatt ved institusjonen skal en av medveilederne normalt være ansatt ved institusjonen.» Dette av hensyn til å sikre den faglige tilknytningen til institusjonen. Formuleringen «normalt» åpner for at det kan utvises skjønn og gjøres unntak i spesielle tilfeller, der hvor dette kravet viser seg umulig å oppfylle i praksis.

§ 3-4:

- Tredje ledd: Der det opprinnelig het «Opplæringsdelen skal tilsvare minst 30 studiepoeng, hvorav minst 20 studiepoeng skal avlegges etter opptak» er ordlyden foreslått endret til at opplæringsdelen «normalt» skal tilsvare minst 30 studiepoeng, hvorav minst 20 studiepoeng skal avlegges etter opptak. Dette for å skape en sikkerhetsventil for helt spesielle tilfeller. Merk at den nye formuleringen fremdeles angir en klar hovedregel om at opplæringsdelen skal tilsvare minst 30 studiepoeng. Kravet skal kun helt unntaksvis fravikes, og dette må begrunnes godt. I oppdaterte merknader til forskriften vil vi understreke dette.

§ 3-6:

- Første ledd: Første del av setningen fjernet da dette anses overflødig / har ingen funksjon. Bestemmelsen handler om residensplikt. Opprinnelig ordlyd i første ledd var: «Ph.d.-utdanningen er

en organisert forskerutdanning, og ph.d.-kandidaten skal normalt tilbringe minimum ett år ved institusjonen». Ny foreslått ordlyd er «Ph.d.-kandidaten skal normalt tilbringe minimum ett år ved institusjonen.»

§ 3-10:

- Andre ledd: Hele andre ledd foreslås fjernet. Dette fordi andre ledd ikke har noen funksjon og fremstår som en feil; dels er det en ordrett gjentakelse av første ledd, men med en innskutt setning som er ufullstendig, dels er det en ordrett gjentakelse av tredje ledd. Innholdet i andre ledd er altså ivarettatt i bestemmelsens første og tredje ledd.
- Tredje ledd omgjøres til andre ledd som en konsekvens av ovennevnte.

Kapittel 4. Fullføring

§ 4-3: Språklige korrigeringer i andre ledd;

- Der det tidligere het «Som vedlegg til søknaden skal følge» er ordlyden foreslått endret til «Søknaden skal inneholde». Dette er kun ment som en språklig tydeliggjøring og medfører ingen innholdsmessig endring i kravene til søknaden.
- Bokstav h: der det tidligere het «erklæring om utført plagiatskontroll» er ordlyden foreslått endret til «erklæring om plagiatskontroll». Dette fordi plagiatskontroll kan utføres etter at søknaden leveres.
- Bokstav i: der det tidligere het «erklæring om at avhandlingen blir lagt ut på institusjonens elektroniske vitenarkiv» er ordlyden foreslått endret til «erklæring som gjelder publisering av avhandlingen i institusjonens elektroniske vitenarkiv». Dette for å sikre samsvar med formulering i søknaden som brukes. Merk at krav og policy om åpen forskning tilsier at publisering skal finne sted.

§ 4-5:

- Første ledd: Der det tidligere het «Når programutvalget har godkjent søknad om å få avhandlingen bedømt, oppnevnes det en sakkyndig komité på minst tre medlemmer som skal bedømme avhandlingen og disputasen» er ordlyden foreslått endret til «Det skal oppnevnes en sakkyndig komité på minst tre medlemmer som skal bedømme avhandlingen og disputasen». Dette fordi en tydeliggjøring og forenkling av språket anses hensiktsmessig. Samtidig åpnes det for å oppnevne bedømmelseskomiteé før avhandlingen leveres, hvilket kan være til støtte for å sikre effektiv gjennomstrømming.
- Andre ledd bokstav a: Der det tidligere het «begge kjønn» er ordlyden foreslått endret til «ulike kjønn». Dette for å sikre en inkluderende språkbruk.
- Andre ledd bokstav c: Der det tidligere het «minst ett av medlemmene bør komme fra en utenlandsk institusjon» er ordlyden foreslått endret til «minst ett av medlemmene bør ha hovedstilling ved en utenlandsk institusjon». Formålet med endringen er å tydeliggjøre bestemmelsen.
- Tredje ledd: Det er foreslått inntatt en presisering om at det kun er kriteriene nevnt i andre ledd man her viser til. Tidligere formulering var uspesifikk og kunne misforstås ved at man tolket at «kriteriene» i både første og andre ledd var fravikelige – det er de ikke.
- Fjerde ledd: Setningen «Programutvalget utpeker en leder blant komiteens medlemmer eller i tillegg til komiteens medlemmer» foreslås tatt ut av bestemmelsen. Dette fordi administratoren alltid er den internt ansatte, jf. siste setning i § 4-5 fjerde ledd; «Den av komiteens medlemmer som er fast ansatt ved institusjonen, er komiteens administrator.»

§ 4-7:

- Andre ledd: Setningen «Det skal også fastsettes en ny frist for oversendelse av komiteens endelige innstilling» foreslås fjernet på grunn av dobbelregulering /gjentakelse i forskriften. Samme bestemmelse følger av § 4-8 andre ledd.
- Tredje ledd lyder: «Dersom komiteen finner at omfattende endringer vedrørende teori, hypotese, materiale eller metode er nødvendige for at arbeidet skal kunne anbefales til disputas, skal ph.d.-

avhandlingen ikke godkjennes.» Bestemmelsen foreslås ikke fjernet, men flyttes til § 4-8 som handler om bedømmelsen. Dette for å sikre en bedre sammenheng i regelverket og et mer logisk/sammenhengende oppsett.

§ 4-8:

- Første ledd: For å tydeliggjøre sammenheng mellom bestemmelsene i forskriften er det foreslått inntatt en setning som lyder: «Hvordan institusjonen behandler innstillinger hvor det er dissens følger av § 4-10.»
- Andre ledd: For å få et ryddigere og tydeligere språk er det foreslått at setningen: «Tillater komiteen omarbeiding av avhandlingen, løper ny frist fra den dato ph.d.-avhandlingen leveres på nytt» endres til: «Frist for ny innstilling løper fra den dato ph.d.-avhandlingen leveres på nytt.»
- Fjerde ledd: Det er foreslått inntatt et nytt fjerde ledd i § 4-8, som er flyttet hit fra § 4-7 tredje ledd. Innholdsmessig er det ikke foreslått endringer, men språket foreslås oppdatert ved at formuleringen «anbefales til disputas» endres til «finnes verdig for forsvar» og at «ikke godkjennes» andre til «underkjennes». Dette for å sikre samsvar med fagmiljøenes begrepsbruk.

§ 4-10:

- Tredje ledd er foreslått oppdelt i et tredje og et fjerde ledd, fordi det har vært mye informasjon i ett avsnitt tidligere og kunne oppleves tunglest. Innholdet og språket er uendret.

§ 4-11:

- Overskriften er foreslått endret fra å lyde «Ny innlevering» til «Søknad om ny bedømmelse av underkjent avhandling». Dette for å gjenspeile bestemmelsens faktiske innhold.
- Formuleringen «godkjent for disputas» er foreslått endret til «funnet verdig til forsvar» for å sikre samsvar med fagmiljøenes begrepsbruk.
- Det er inntatt en henvisning til § 4-5 i tilknytning oppnevning ny bedømmelseskomite, for å tydeliggjøre hvilke krav som gjelder i denne sammenheng.
- Det er foreslått inntatt en setning om at «Kandidaten skal ved ny innlevering opplyse om at arbeidet tidligere har vært bedømt ved Universitetet i Sørøst-Norge eller en annen institusjon og ikke funnet verdig til å forsvares,» under henvisning til tilsvarende bestemmelser i andre universiteters forskrifter.

§ 4-12:

- Andre ledd: formuleringen om at det skal leveres et kortfattet sammendrag av avhandlingen på norsk «eller» engelsk er endret til norsk «og» engelsk. Dette anses påkrevd av flere grunner;

I Universitet- og høyskolerådets (UHR) [overordnede språkpolitiske retningslinjer \(2007\)](#) er det blant annet angitt at:

- «*Doktorgradsavhandlinger som blir skrevet på norsk, skal ha et fylldig sammendrag på et internasjonalt språk*»
- «*Doktorgradsavhandlinger som blir skrevet på et internasjonalt språk, skal ha et fylldig sammendrag på norsk*».

I språkrådets [veiviser for språkvalg i Universitet- og høyskolesektoren \(2018\)](#) heter det i punkt 6 at: «*Internasjonalt forskningsspråk er som regel engelsk. Forskningsartikler og -monografier på engelsk eller annet fremmedspråk bør ha et norsk sammendrag, og tilsvarende norske tekster bør ha et sammendrag på engelsk. Det skal alltid registreres norske emneord og sammendrag i Cristin.*»

Kunnskapsdepartementet presiserer at ansvaret for å styrke og videreutvikle norsk (nynorsk og bokmål) fagspråk er videreført i ny universitet- og høyskolelov, i tillegg til at ansvaret for å ivareta samisk fagspråk er fremhevet. I lys av dette anses anbefalingene fra UHR og språkrådet fremdeles relevante. I [Prop. 126 L \(2022-2023\)](#) punkt 6.3.4 er det blant annet vist til at:

«Departementet legger til grunn at ansvaret for å bruke, utvikle og styrke norsk fagspråk består av følgende elementer: Individuelt tilpassede språkstrategier, terminologiarbeid og formidling. Blant annet disse momentene inngår i institusjonenes ansvar:»

- Norsk eller samisk skal være hovedspråket ved norske universiteter og høyskoler. Engelsk eller andre fremmedspråk kan brukes når det tjener et formål, men ureflektert og automatisk bruk av fremmedspråk må unngås.
- Norsk eller samisk skal være det foretrukne språket dersom det ikke er bestemte grunner til at engelsk eller et annet fremmedspråk bør brukes i stedet.
- Institusjonen må utvikle terminologi på bokmål og nynorsk i takt med import av ny engelskspråklig terminologi.
- Institusjonene må gi studentene tilgang på termlister med parallell terminologi på engelsk og norsk, både bokmål og nynorsk.
- Institusjonene må tydeliggjøre at vedlikehold og videreutvikling av norsk fagspråk må være en forpliktende del av undervisningen.
- Ansvar for norsk eller samisk fagspråk må reflekteres i rutiner og retningslinjer for faglig formidling i bred forstand, og for vitenskapelig og annen faglig publisering.
- Institusjonene må medvirke til at det blir utviklet norskspråklige læremidler for høyere utdanning.
- Institusjonene må gi nødvendig opplæring til ikke-norskspråklige ansatte, slik at de settes i stand til å undervise og formidle på norsk. Slik opplæring må inngå som en del av en gjennomtenkt og helhetlig strategi for internasjonal rekruttering.»

[USN sine språkpolitiske retningslinjer](#) angir dessuten at:

«En ph.d.-avhandling skal være skrevet på norsk eller engelsk og ha sammendrag på begge språk og publiseres gjennom universitetets vitenarkiv (USN Open Archive).»

Nye språkpolitiske retningslinjer ved USN er under utarbeiding og har vært sendt ut på [høring](#) med svarfrist 8. april 2024. I disse er det foreslått videreført et krav om at ph.d.-avhandlinger vanligvis skal skrives på norsk eller engelsk, og i alle tilfeller ha et sammendrag på begge språk.

Foreslått endring anses med dette nødvendig for å sikre samsvar med både lovkrav, anbefalinger fra Universitet- og høyskolerådet, anbefalinger fra språkrådet og USN sine egne språkpolitiske retningslinjer.

§ 4-14:

- Andre ledd: Det er foreslått inntatt en bestemmelse om at tittel for prøveforelesning kunngjøres «minst» ti arbeidsdager før prøveforelesningen, tilsvarende formuleringen i § 4-15 første ledd. Dette fordi det i forskriften ikke er regulert uttrykkelig hva som gjelder dersom kandidaten er/blir syk i tilknytning prøveforelesning og disputas, og nåværende ordlyd åpner ikke for bruk av skjønn når det gjelder tidspunktet for kunngjøring av tittel. Ved å innta en sikkerhetsventil som foreslått, muliggjøres tilrettelegging i spesielle tilfeller. Hvis den foreslåtte endringen av forskriftens ordlyd vedtas, vil det i oppdaterte merknader til forskriften understrekes at lengre frist enn ti dager kun skal gis helt unntaksvis og at behov for dette må begrunnes og dokumenteres særskilt. Det skal være en høy terskel for å gi slikt unntak.

Om forholdet til Universitet- og høyskoleloven § 4-3 c:

Dersom det er motstrid mellom en lov og en forskrift, følger det av juridisk teori at loven gis forrang. I Universitet- og høyskoleloven § 4-3 c er «studenters» rett til tilrettelegging blant annet i tilknytning «eksamen» regulert. Det er ulike tolkninger på tvers av utdanningsinstitusjonene av hvorvidt denne bestemmelsen kommer til anvendelse for forberedelser til prøveforelesning og disputas i et doktorgradsløp. På bakgrunn av dette er en henvendelse sendt til Kunnskapsdepartementet med anmodning om en prinsipiell avklaring. I påvente av nærmere avklaring legges den tolkningen som er til størst fordel for kandidatene til grunn, altså at bestemmelsen i universitet- og høyskoleloven § 4-3 c kommer til anvendelse i tilknytning forberedelse til prøveforelesning og disputas.

- Fjerde ledd: Det er foreslått at prøveforelesningens varighet angis til «30-45 minutter» i stedet for «45 minutter» som er det nåværende kravet. Det vurderes hensiktsmessig å åpne for noe slingringsmonn i denne sammenheng.
- Femte og sjette ledd er slått sammen da innholdet i disse hører naturlig sammen.
- (Nytt) sjette ledd som foreslås innført er innholdsmessig ikke en ny bestemmelse i forskriften. Bestemmelsen er foreslått flyttet hit fra § 4-16 (2) på grunn av naturlig sammenheng her. Bestemmelsen lyder: «Dersom bedømmelseskomiteen ikke godkjenner prøveforelesningen, må det avholdes ny prøveforelesning. Ny prøveforelesning må holdes over nytt emne og ikke senere enn seks måneder etter første forsøk.»

§ 4-15:

- Første ledd: Det tidligere het «Offentlig forsvar av avhandlingen skal finne sted etter at prøveforelesningen er godkjent, og innen to måneder etter at avhandlingen er funnet verdig til å forsvares,» er det foreslått inntatt en bestemmelse om at forsvaret «normalt» skal skje innen to måneder etter at avhandlingen er funnet verdig til å forsvares. Nåværende bestemmelse er i tråd med [Universitet- og høyskolerådets veiledning om bedømmelse av norske doktorgrader \(2022\)](#) om at «offentlig forsvar av den vitenskapelige avhandlingen eller det kunstneriske doktorgradsresultatet skal finne sted innen to (2) måneder etter at institusjonen har funnet arbeidet verdig til å forsvares." Det er vurdert at UHR sin veiledning ikke helt treffer vårt behov på dette punktet, og vi velger å foreslå en annen formulering fordi det anses hensiktsmessig med en viss fleksibilitet her.
- Andre ledd:
Der det tidligere het at «Det offentlige forsvaret skjer på avhandlingsspråket» er ordlyden foreslått endret til at det offentlige forsvaret skjer på «norsk eller engelsk». Dette for å tydeliggjøre hvilke språkkrav som allerede gjelder og sikre samsvar med øvrige bestemmelser i forskriften; det følger av forskriftens § 3-9 åttende ledd at avhandlingsspråket i hovedsak er norsk eller engelsk. Innholdsmessig er det ikke tale om noen realitetsendring på dette punktet.
Der det tidligere het at programutvalget «etter forslag fra bedømmelseskomiteen» kan godkjenne et annet språk, er ordlyden nå foreslått endret til at programutvalget kan godkjenne et annet språk – altså åpnes det for at både kandidaten selv og bedømmelseskomite kan melde ønske om annet språk.

§ 4-16:

- Første ledd: Det er lagt inn en henvisning til forskriftens § 4-1 bokstav c for å tydeliggjøre sammenhengen i regelverket.
- Andre ledd: Bestemmelsen er ikke fjernet, men foreslås flyttet til § 4-14 som handler om prøveforelesning. Det anses at bestemmelsen passer mer naturlig inn der.
- Nytt andre ledd var opprinnelig fjerde ledd i samme bestemmelse. Ingen innholdsmessig endring.
- Nytt tredje ledd var opprinnelig andre ledd i samme bestemmelse. Ingen innholdsmessig endring.

Kapittel 5. Fellesgrader og cotutelle-avtaler

§ 5-1: Henvisningen til NOKUT er tatt ut av bestemmelsen, fordi henvisningen er feil. Universiteter har selvstendig mulighet til å akkreditere ph.d.-programmer. Dette følger av nåværende universitets- og høyskolelov § 3-3 (1) samt ny universitet- og høyskolelov §§ 3-2 (1) jf. 3-4. Universitetet i Sørøst-Norge fikk status som universitet 4. mai 2018.

Kapittel 6. Klage, overgangsbestemmelser og ikrafttredelse

§ 6-1: Der det tidligere het «vedtak om tap av studierett» er ordlyden foreslått endret til «tvungen avslutning av doktorgradsutdanningen». Dette for å sikre samsvar med §§ 2-9, 2-10 og 2-11 som er grunnlagene for tvungen avslutning – her heter det at det er doktorgradsutdanningen som avsluttes.

§§ 6-4 og 6-5 er oppdatert med henvisninger til ny Universitets- og høyskolelov. Det er også lagt inn oppdatert informasjon om revidert ph.d.-forskrift, endringstidspunkt og rettsvirkninger av dette.

DEL III – Relevante endringer i universitets- og høyskoleloven

Stortinget har vedtatt ny universitets- og høyskolelov, lov 8. mars 2024 nr. 9 om universiteter og høyskoler (universitets- og høyskoleloven). Loven ble sanksjonert i statsråd 8. mars og det er fastsatt at den nye loven vil tre i kraft 1. august 2024. Loven vil da erstatte dagens universitets- og høyskolelov. Forskrifter som er vedtatt med hjemmel i gjeldende universitets- og høyskolelov, må vedtas på nytt med hjemmel i den nye loven. Det må også sikres samsvar mellom forskrift og innhold i ny hjemmelslov.

De sentrale forarbeidene til den nye loven er Prop. 126 L (2022–2023) og Innst. 169 L (2023-2024). I proposisjonen er det samlet relevant tolkningsinformasjon, og innstillingen fra Stortinget inneholder også enkelte forventninger og utdypninger og presiseringer om hvordan loven skal forstås.

Kunnskapsdepartementet sendte ut et brev 11. mars 2024 til universiteter og høyskoler, med avklaringer og forventninger i tilknytning ny Universitets- og høyskolelov som trer i kraft 1. august 2024. Her vises det til en rekke punkter institusjonene er bedt være særlig oppmerksomme på. Kopi av brevet i sin helhet følger vedlagt.

Relevante endringer for ph.d.-området er:

- Eget kapittel om doktorgradsutdanningene (ny UH-lov kapittel 13)
- Tvungen avslutning av doktorgradsutdanninger (regler ikke endret, men tydeliggjort)
- Norsk som undervisningsspråk (regel gjeninnført)

Endringene gjennomgås og beskrives her nærmere:

- Eget kapittel om doktorgradsutdanningene

Bestemmelser om doktorgradsutdanningene er nå samlet i et eget kapittel i universitet- og høyskoleloven; kapittel 13. Dette er gjort for å tydeliggjøre hvilke av reglene i universitet- og høyskoleloven som gjelder doktorgradsutdanningene og hvilke som ikke gjelder. I all hovedsak videreføres innholdet i dagens regler, i noe endret og forenklet struktur.

Bakgrunn for endringen er følgende, jf. Prop.126 L (2022-2023) pkt. 17:

Doktorgradsstudier er dels regulert i universitets- og høyskoleloven med forskrifter, dels i de enkelte institusjonenes doktorgradsforskrifter, i tillegg til de generelle reglene i forvaltningsloven om saksbehandling og klage mv. Doktorgradsstudiet skal kvalifisere for forskningsvirksomhet av internasjonal standard og for annet arbeid i samfunnet der det blir stilt høye krav til vitenskapelig innsikt og analytisk tenking, i samsvar med god vitenskapelig skikk og forskningsetiske normer.

Doktorgradskandidater, det vil si de som er tatt opp til et studium som leder til graden doktorgrad (philosophiae doctor (ph.d.) eller ph.d. i kunstnerisk utviklingsarbeid, se gradssystemet i forslaget til § 3-7) ved et universitet eller høyskole, har ofte et ansettelsesforhold som stipendiat ved institusjonen. De er dermed også omfattet av det generelle regelverket for ansatte, og spesielle regler som gjelder for ansettelse av stipendiater på åremål, se punkt 11.7.

Doktorgradsutdanningene har i dag flere obligatoriske elementer underveis i doktorgradsstudiet, for eksempel kurs med avsluttende eksamen, og andre typer obligatoriske aktiviteter. Doktorgradskandidatene er derfor i en del sammenhenger gitt de samme rettigheter og plikter som studenter på bachelor- og masternivå. Doktorgraden dr.philos. skiller seg fra de to andre ved at det er selvstendig studium der kandidaten ikke har krav på veiledning eller skoloring fra den gradsgivende institusjonen. En person som framstiller seg for prøve (disputas) for graden dr.philos., vil ikke være tatt opp til en doktorgradsutdanning, og er derfor ikke å regne som doktorgradskandidat før det tidspunktet en søknad om doktorgradsprøve er godkjent. Dr.philos.-graden har krav til forskerkompetanse og doktorgradsavhandlingen er også her et forskningsarbeid som er omfattet av forskningsetikkloven. En gradsgivende institusjon som oppdager eller blir gjort kjent med mulige brudd på anerkjente forskningsetiske normer har etter forskningsetikkloven § 6 plikt til å følge opp saken. Dette gjelder uavhengig av om det er en ph.d.-grad eller en dr.philos.-grad.

Universitets- og høyskolelovutvalget og flere av høringsinstansene påpekte behovet for å klargjøre hvilke regler som gjelder for doktorgradskandidater (...).

- Tvungen avslutning av doktorgradsutdanninger

Det er kun adgang til å vedta tvungen avslutning av doktorgradsutdanninger ved vitenskapelig uredelighet eller dersom en kandidat i vesentlig grad ikke oppfyller sine forpliktelser etter doktorgradsavtalen – dette gjelder etter både nåværende og ny universitet- og høyskolelov.

Kunnskapsdepartementet har lagt til grunn at regelen i nåværende § 4-3 tredje ledd ikke har selvstendig betydning. Regelen kan leses som en presisering av at fusk på eksamen eller prøver underveis i doktorgradsutdanningen kan være (del av) grunnlaget for å vurdere tvungen avslutning etter første eller andre ledd. Etter departementets vurdering er dagens tredje ledd en unødvendig regel, og den er derfor fjernet.

I Prop.126 L (2022-2023) punkt 17.3.4 er det inntatt noen nærmere betraktninger og presiseringer knyttet til tvungen avslutning av doktorgradsutdanninger, som det kan være verdt å merke seg:

Tvungen avslutning med grunnlag i at doktorgradskandidaten i vesentlig grad ikke oppfyller doktorgradsavtalen kan skyldes mange forhold, og hvert tilfelle må vurderes konkret. Forhold knyttet til reglene om adferd i lovforslagets kapittel 12 kan også være relevante her. Formuleringen gir institusjonene stor frihet til å foreta en konkret og skjønnsmessig vurdering i hvert enkelt tilfelle. Pliktene som anses brutt, må framgå av avtalen. Det vanlige vil være manglende framdrift. Institusjonen må gi kandidaten varsel dersom det er fare for at kravene ikke oppfylles, og også gi støtte slik at kandidaten har mulighet til å forbedre seg.

Departementet foreslår å videreføre særregelen om at klager på tvungen avslutning ved vitenskapelig uredelighet skal behandles av departementet. Nasjonal klagebehandling kan sikre likebehandling på et område med svært få saker, og bidra til å utvikle lik praksis for alle saker om vitenskapelig uredelighet etter forskningsetikkloven. (...)

Klage på vedtak om tvungen avslutning på grunn av manglende oppfyllelse av pliktene i doktorgradsavtalen, skal behandles etter de ordinære reglene for klage, se forslag i § 14-1. Tvungen avslutning er en alvorlig sanksjon, og vedtak på disse grunnlagene kan bare fattes etter en grundig saksbehandling. Institusjonene bør ha en todelt prosess, der det først avklares om det foreligger grunnlag for tvungen avslutning, enten på grunn av vitenskapelig uredelighet eller manglende oppfyllelse av doktorgradsavtalen, og om det skal vedtas tvungen avslutning. Deretter må institusjonen vurdere eventuelle andre konsekvenser.

- Norsk som undervisningsspråk

Ansvar for å styrke og videreutvikle norsk (nynorsk og bokmål) som fagspråk er videreført i den nye loven. I tillegg er ansvaret for samisk fagspråk synliggjort.

I tillegg er en regel vedrørende undervisningsspråk gjeninnført, som fastsetter at undervisningsspråket ved universiteter og høyskoler skal være norsk eller samisk. Unntak fra dette må være faglig begrunnet. Regelen påvirker alle utdanningsnivåer, men vil kanskje særlig merkes på doktorgradsnivå. I Kunnskapsdepartementets brev av 11. mars 2024 til universiteter og høyskoler (vedlagt) er det forklart at:

I den nye loven er det gjeninnført en regel om undervisningsspråk. Regelen innebærer at undervisningsspråket ved universiteter og høyskoler skal være norsk eller samisk, og at institusjonene bare kan gjøre unntak dersom det er faglig begrunnet. Hva som kan begrunne et unntak, er nærmere omtalt i særmerknaden til § 2-3 tredje ledd i punkt 23 i Prop. 126 L (2022–2023). Begrunnelser for permanente unntak kan for eksempel ligge i fagets innhold, for eksempel at studiet innebærer opplæring i fremmedspråk eller retter seg primært mot internasjonale studenter. Det kan også gjøres midlertidige unntak, for eksempel når det ikke er tilgang på norsk- eller samiskspråklige undervisere med den nødvendige fagkompetansen. Det er et krav at en klar overvekt av undervisningen over tid skal gis på norsk eller samisk i studieenheter hvor det ikke er faglige grunner til å gi permanent unntak. Institusjonen

må også vurdere om bruk av fremmedspråk vil kunne få uakseptabelt negativ betydning for norske studenters studiesituasjon. Det vil blant annet avhenge av hvilket gradsnivå undervisningen er på.

En relevant presisering i Prop.126 L (2022-2023) pkt. 23 er følgende:

«Undervisningsspråket» er det språket disse læringsaktivitetene i hovedsak foregår på, enten det dreier seg om muntlig eller skriftlig kommunikasjon. Når faglige hensyn tilsier det, og det ikke er til vesentlig ulempe for studentene, kan enkelte læringsaktiviteter som unntak foregå på andre språk enn det som er oppgitt som undervisningsspråket, for eksempel gjesteforelesninger eller veiledning av enkeltstudenter. Begrepet «undervisningsspråk» omfatter ikke skriftlige læremidler.